

Tumörsår

- vad är det som luktar?

Susanne Dufva (s.dufva@telia.com)
Specialistsjuksköterska inom onkologisk vård
SårCentrum, Södersjukhuset Stockholm

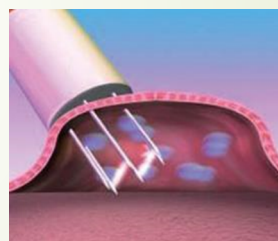
Liselott Sahlberg (liselott.sahlberg@sl.se)
Specialistsjuksköterska inom onkologisk vård
Tema Cancer, Karolinska Universitetssjukhuset Stockholm

Sven

"vad är det som luktar?"

Elektrokemoterapi

2020-03-11

ECT = Electro chemo therapy

- ▶ Lokal palliativt syftande behandling
- ▶ Elektriska pulsar genom kutana/subkutana tumörer kombineras med intratumoral eller intravenös cytostatika
- ▶ De elektriska pulsarna som genereras av elektroder leder till en ökad permeabilitet i cellmembranen och cytostatika som Bleomycin och Cisplatin kan penetrera in i cellen

2020-03-11

Studier

- Malodour is the most frequently reported physical symptom and reduced quality of life are common (Alexander 2009b ; Gibson 2013 ; Lo 2008 ; Probst 2013 ; Selby 2009).
- Malodour as the symptom causing most anguish (Alexander 2010; Lo 2008; Lund-Nielsen 2005; Piggitt & Jones 2007; Probst 2013).
- Smell and taste in palliative care: a systematic analysis – lukt från sår har stor inverkan på livskvalitet och aptit (Heckel et al., 2015).

2020-03-11

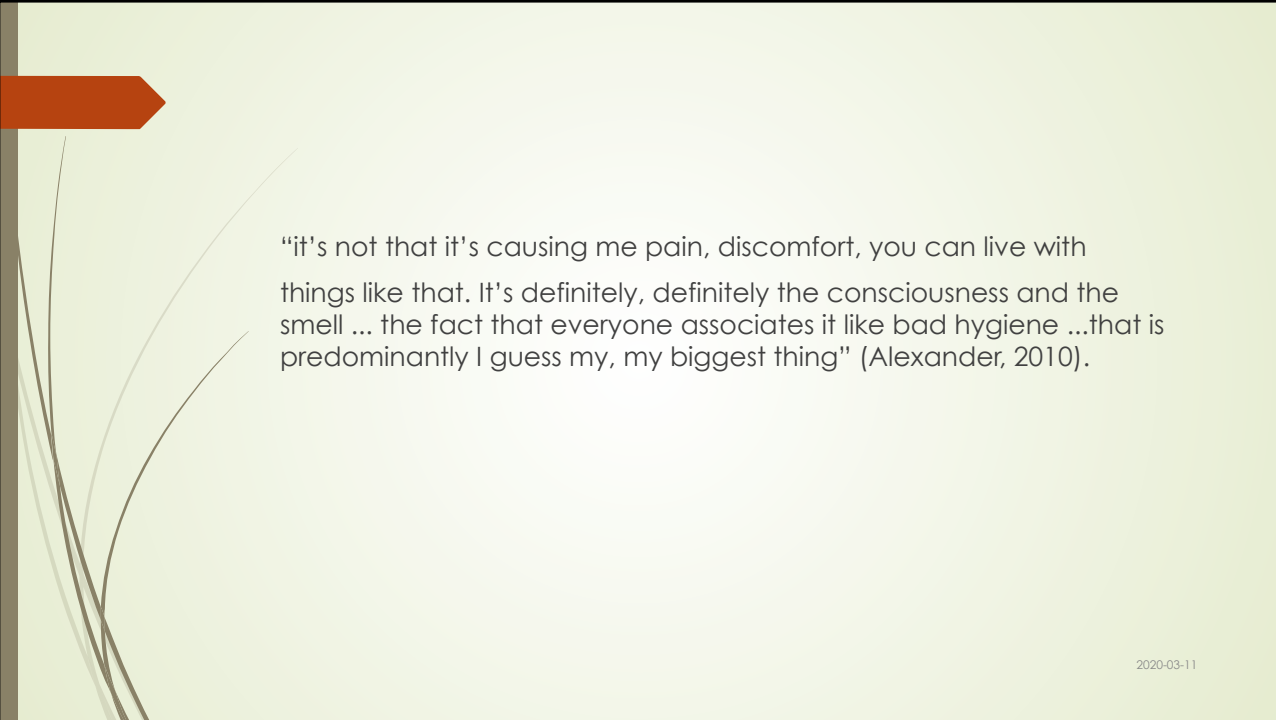
Att leva med tumörsår

Patienters upplevelser:

- Förlust av kontroll (okontrollerbart och oförutsägbart)
- Anpassa sitt liv och hantera symtom - dölja lukt
- Genans och skam
- En ensam och utsatt upplevelse
- Påminner ständigt om cancersjukdomen

Probst, Arber & Faithfull (2013)

2020-03-11

"it's not that it's causing me pain, discomfort, you can live with things like that. It's definitely, definitely the consciousness and the smell ... the fact that everyone associates it like bad hygiene ...that is predominantly I guess my, my biggest thing" (Alexander, 2010).

2020-03-11

Att leva med tumörsår

Närståendes upplevelser:

- Känslor av skuld och skam över att inte stå ut med lukten från såret
Alexander (2009); Lo et al. (2012)
- Tar på sig ett ansvar trots känslor av hjälplöshet
- Synen av såret en hemsk upplevelse
- Bristande stöd från sjukvården
- God symtomlindring för patienten avgörande
Probst et al. (2012); Bee et al. (2009)

2020-03-11

Bedömning

Malignant Wound Assessment Tool- Clinical version (MWAT-C) (Schulz et al., 2009)

- Ett kanadensiskt bedömningsinstrument specifikt för tumörsår
- Fokuserar på en bedömning både ur patientens och vårdpersonalens perspektiv
- Översatt och anpassat till svenska förhållanden enligt en erkänd femstegsprocedure för översättning och kulturell anpassning (enligt Mc Greevy et al. 2014).

2020-03-11

MWAT-C; bedömning av lukt

Symtom	Patientens bedömning	Klinisk bedömning
B2. LUKT	Märker du någon lukt från såret? (Beskriv)	☐ Stark lukt märkbar när man går in i rummet (2-3 meter från patienten); med intakt förband ☐ Måttlig lukt märkbar när man går in i rummet (2-3 meter från patienten) och förbandet är avlägsnat. ☐ Lite lukt märkbar på nära håll när förbandet är avlägsnat. ☐ Ingen märkbar lukt vid patientens sängkant trots att förbandet är avlägsnat. Vårdpersonalens beskrivning:

1 Odour scale anpassad efter Baker PG & Haig G. The Practitioner 1981; 225:569-573.

2020-03-11

MWAT-C; psykosociala aspekter

- ▶ Påverkar såret dig från att delta i sociala aktiviteter?
- ▶ Får du något stöd från hälso- och sjukvården, och/eller familj/ vänner?
- ▶ Påverkar såret hur du mår? i så fall på vilket sätt?
- ▶ Vad besvärar dig mest med att leva med såret?

2020-03-11

Varför luktar det illa?

- ▶ Orsakas av anaeroba och aeroba bakterier, nekrotisk vävnad, dålig blodtillförsel till vävnaden och höga nivåer av sårsekret (Gethin, 2010).
- ▶ Oftast är det anaeroba bakterier såsom Bacteroides- och Clostridium-arterna som orsakar odör, där aminosyornas nedbrytningsprodukter, kadaverin och putrescin orsakar en stickande lukt (O'Brien, 2012). Höga halter av dessa nedbrytningsprodukter finns också i livsmedel som befinner sig i stark förruttelse (Alexander, 2009).
- ▶ Vissa aeroba bakterier såsom Proteus och Klebsiella kan också orsaka kraftig odör (Alexander, 2009).

2020-03-11

Vad fungerar mot lukt?

Vad säger forskningen

2020-03-11

Pågående pilotstudie: "Antiseptisk behandling mot odör vid maligna tumörsår" – Susanne Dufva

Bakgrund:

- Illaluktande tumörsår är det symptom som orsakar patienten mest lidande, även för vårdare och familjer
- Vanligt med antibiotikabehandling vid odör, speciellt lokalbehandling
- Lokal antibiotikabehandling ska undvikas på grund av en ökad risk för resistensutveckling och sensibilisering

2020-03-11

Syfte

- Jämföra och utvärdera vilken av de verksamma substanserna Manukahonung, PHMB och Bismuth tribromphenate som har bäst effekt mot odör vid maligna tumörsår
- Undersöka vilken påverkan odören har på patientens dagliga liv

Patienten får behandling med tre olika antiseptiska förband och är sin egen kontroll

2020-03-11

Betydelse av projektet

- Projektet kommer att ge kunskap om Manukahonung, PHMB och Bismuth tribromphenate utan användning av antibiotika kan ta bort eller minska odören vid maligna tumörsår
- Skillnad gällande effekten
- Vilken eventuell påverkan odören har på patientens dagliga liv
- Svaren från enkäten ska användas som underlag och resultera i åtgärder som förhoppningsvis kommer att leda till förbättrad omvårdnad och sårbehandling hos patienter som har malignt tumörsår med odör

2020-03-11

Studier

Studie/produkt	Författare	Metod	Resultat/Övrigt
Polyhexanid jfm metronidazol	Villela-Castro et al., 2018 Randomiserad studie	24 patienter. Slumpmässigt valda till kontrollgrupp (Metronidazole) eller interventionsgrupp (PHMB).	83 % ingen lukt dag 4. Ingen skillnad jfm grupperna. Luktreduktionen hade också en signifikant påverkan på livskvaliteten.
Systemisk antibiotika	Ramasubbu et al., 2017. Cochrane review	1 studie inkluderad. 6 patienter fullföljde	Går inte att dra några slutsatser
PHMB jfm silver (smärtande sår med olika etiologi)	Eberlein et al., 2012	38 patienter. Slumpmässigt valda till PHMB-grupp eller silvergrupp	Båda hade effekt på bakteriebördan, smärtan och livskvaliteten. PHMB snabbare och bättre effekt

2020-03-11

Studier

Studie/produkt	Författare	Metod	Resultat/Övrigt
Silver jfm inte silver	Kalemikerakis, 2012	26 patienter. Grupp A: skumförband med silver Grupp B (kontroll): skumförband utan silver.	Efter 4 v. Grupp A: 77% luktreduktion. Grupp B: 30 % luktreduktion
Honung jfm silver	Lund-Nielsen et al., 2011	69 pat. Grupp A: honung. Grupp B: silver	Efter 4 v. Ingen skillnad mellan grupperna. Signifikant effekt på lukten.
Honung jfm silver – effekt på bakteriebördan	Lund-Nielsen et al., 2011b	75 pat. Grupp A: honung, Grupp B: silver. Såroddling före, och sen efter 4 v	Ingen skillnad i sårpatogener eller i bakteriebördan mellan grupperna.

2020-03-11

Slutsats

- ▶ Antiseptiska produkter har effekt mot bakteriebörda och lukt, luktreduceringen påverkar livskvaliteten positivt
- ▶ Går inte att säkert säga att en produkt är effektivare än en annan
- ▶ Riktlinjer saknas som underbyggs av studier med hög kvalitet

2020-03-11

Maria

- ▶ 45 år gammal
- ▶ Vårdas på en palliativ vårdavdelning för en spridd bröstcancer som recidiverat
- ▶ Lider av lukt och läckage från tumorsåret – vill inte ta dit sin familj på grund av lukten

2020-03-11

Eakin Sår- och fistelpåse

2020-03-11

Slutsats; hur minskar vi lukten?

Behandla orsaken - minska bakteriebördan:

- Mekanisk rengöring och debridering
- Behandla eventuell infektion
- Antiseptiska produkter lokalt

Åtgärda symtomet - hantera lukten:

- Kolförband - binder molekylerna som avger lukt
- Lukt borttagare i sprayform
- Sår- och fistelpåse
- Våga prata om det - en god relation mellan vårdpersonal och patient

2020-03-11

Vad är på gång?

- Kombinationsbehandlingar ger lovande resultat, exempelvis immunterapi och strålbehandling
- Digitalt beslutsstöd för svårålkta sår anpassas till maligna tumörsår i samarbete med RiksSår – ett pilotprojekt med stöd av Regionalt Cancercentrum
- Socialstyrelsen: "specialister i sårbehandling kan med fördel inkluderas i det multidisciplinära teamet i vården av patienter med destruerande tumörsår för att förbättra symtomkontroll och livskvalitet" (Palliativ vård – förtydligande och konkretisering av begrepp, Socialstyrelsen 2018, (s 20)
Länk:
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-8-6.pdf>

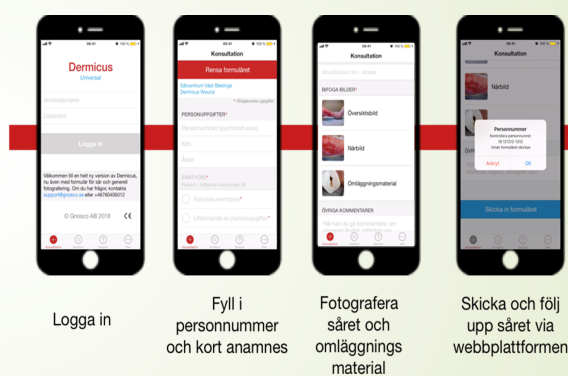
2020-03-11

RiksSårs sårapp och digitala beslutsstöd

Syfte:

-Att utvärdera om konsultation på distans, genom ett digitalt beslutsstöd med sårbilder som skickas via en modern mobiltelefon, är en fungerande metod för sårbedömning och sårbehandling av tumörsårpatienter.

-Skapa variabler för tumörsår i kvalitetsregistret RiksSår, för att kunna följa och utvärdera sårbehandlingen av denna patientgrupp.

2020-03-11